

p a p e r s

LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES

El conflicte del Sàhara Occidental.

Laura Feliu

**Cambio de régimen cultural
Los nuevos medios amplían el poder de
los ciudadanos.**

José Manuel Pérez Tornero

**Diferència i exclusió.
Algunes reflexions sobre la qüestió gitana.**

Sílvia Carrasco, Abel Bereményi i Cris Molins

Crisi econòmica i renda bàsica.

Daniel Raventós

La llengua, un dret dels pobles.

David Vila i Ros

Entrevista a la Rosa d'Emaús.

Josep Ramon Giménez i Begoña Basterretxea

De cinema i gats perses empresonats.

Muriel Giménez

- 2 Des de la junta...
Que la llibertat no ens afebleixi el compromís.
Josep Ramon Giménez
- 3 El conflicte del Sàhara Occidental.
Els eixos d'actuació de la política marroquina.
Laura Feliu
- 6 Retalls de premsa
- 7 Cambio de régimen cultural
Los nuevos medios amplían el poder de los ciudadanos.
José Manuel Pérez Tornero
- 10 Diferència i exclusió.
Algunes reflexions sobre la qüestió gitana i les contradiccions de la democràcia a la Unió Europea.
Sílvia Carrasco, Abel Bereményi i Cris Molins
- 14 Crisi econòmica i renda bàsica.
Daniel Raventós
- 16 La llengua, un dret dels pobles
David Vila i Ros
- 19 Rerefons
Entrevista a la Rosa d'Emaús.
Josep Ramon Giménez i Begoña Basterretxea
- 23 Cinema
De cinema i gats perses empresonats.
Muriel Giménez
- 26 Biblioteca
- 27 Activitats
- 28 Contraportada

Que la llibertat no ens afebleixi el compromís

Josep Ramon Giménez

Diu l'ànima màter de Drapaires d'Emaús, Rosa Casamartina, a l'entrevista d'aquest mateix número de Papers, que avui "tot té data de caducitat. S'actua pensant que tard o d'hora tot s'acaba. És el que diu algú 'la dictadura de la llibertat'". I em va agradar que coincidís amb un pensament que feia temps jo tenia elaborat.

En els temps que vivim, el concepte de la provisionalitat és present en les relacions de parella, en les laborals, en la pertinença als partits polítics, a les entitats, als clubs,... És més corrent *fer-se d'un club* d'una manera més precària, preveient ja que tard o d'hora pot acabar. Tres o quatre dècades enrere, en canvi, era més corrent lligar-se als projectes que escollíem com si fossin per tota la vida.

Tanmateix, no és ni millor ni pitjor l'època del compromís que la del *mentre duri*. Ambdues actituds tenen valors positius i negatius que aquí seria llarg d'exposar, i que responen a cada moment històric. Abans els compromisos fidels podien donar solidesa a la *construcció* dels projectes. Ara, però, tenim més llibertat i informació. Bo és aprofitar-les per perdre la por a les imposicions i per participar més intensament en els projectes. I no tan bo fer-les servir per posar data de caducitat, d'entrada, als compromisos adquirits.

Deixant de banda els compromisos més vitals de parella o d'amistat i de treball, els altres els triem lliurement, com a éssers socials, i neixen de l'esponja cultural de cadascú, de la pròpia conscienciació, com ara la pertinença als partits polítics, associacions, entitats, clubs... Tots aquests compromisos, no tan vitals, però necessaris per al creixement personal, són els que, precisament, exigeixen un major esforç, una major disciplina i convenciment per complir amb els deures adquirits.

I si portem les aigües al molí de la Lliga dels Drets dels Pobles -vés, quina casualitat!- és on tots plegats hauríem de fer un examen del grau de convenciment, disciplina i esforç amb què ens impliquem amb la nostra ONG. Repassar, un cop coberts els nostres compromisos vitals, com repartim el nostre temps social i quin és el que dediquem a la participació en la Lliga. Cadascú, naturalment, en funció de les seves possibilitats. Però, sobretot, pensem si, més enllà de pagar una quota, podem participar més activament en els objectius de l'entitat. Perquè, amb la crisi econòmica que estem vivint, les coses es compliquen més. Aventures com la nostra són més sobreres per els finançadors dels nostres projectes i és, en aquests temps difícils, quan és més important que mai el capital humà, la participació ferma en el camí que hem de fer tots plegats.

Revista Papers

Edita *Lliga dels Drets dels Pobles*
Tiratge *900 exemplars*
Data d'edició *Març de 2011*
Dipòsit Legal *B-23019-2007*
Consell de redacció *Begoña Basterretxea, Josep Ramon Giménez, Rita Huybens, Albert Roig i Ester Garcia.*

Revista quadrimestral
Impressió *Vallès*
Revisió Lingüística *Núria Segura*

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES

Adreça *Sant Isidre, 140 (Ca l'Estruch)*
08208 SABADELL

Telèfon *93 723 71 02*

Fax *93 168 58 71*

Web *www.dretsdelspobles.org*

Adreça electrònica *info@dretsdelspobles.org*

Horari d'atenció al públic *De dilluns a divendres de 9 a 1 i de 5 a 8.*

Disposem d'una biblioteca especialitzada en drets humans, desenvolupament, cultura de pau, política, món àrab i musulmà.

La Lliga dels Drets dels Pobles no comparteix necessàriament l'opinió dels autors dels articles publicats en la revista.

La Lliga dels Drets dels Pobles agrairà la reproducció i divulgació dels continguts d'aquesta revista sempre i quan se citi la font.

Amb el suport de

El conflicte del Sàhara Occidental. Els eixos d'actuació de la política marroquina

Laura Feliu

professora de relacions Internacionals de la Universitat Autònoma de Bellaterra

Foto arxiu Fermi Ballvé

El 8 de novembre de 2010 tropes marroquines assaltaven el campament d'Agdaym Izik a pocs kilòmetres de l'Aiun, en ple Sàhara Occidental, on des de feia setmanes uns 20.000 sahrauís reclamaven pacíficament la millora de les seves condicions de vida i el dret a decidir sobre el seu futur. La negativa dels acampats a desmantellar el campament, la contundència de la Gendarmeria i els enfrontaments posteriors van provocar més d'una dotzena de morts, la major part d'ells entre els cossos de seguretat marroquins.

Aquest article analitza breument la posició oficial marroquina envers el conflicte del Sàhara Occidental, ressaltant els diferents eixos de la seva estratègia i afirmant que, malgrat la posició oficial marroquina ha anat variant al llarg del temps, especialment si es pren com referència la política desenvolupada pel rei Hassan II en els primers temps del conflicte, els objectius s'han mantingut inalterats al llarg dels darrers 35 anys: aconseguir l'annexió del territori a través de la mobilització de tot tipus de recursos, sense tenir en consideració la voluntat dels habitants del territori i el seu dret a l'autodeterminació reconegut per Nacions Unides.

La configuració de la política marroquina es realitza en un nou context sobre el territori, caracteritzat per l'inici d'un moviment contestatari i de protesta al Sàhara Occidental, l'anomenada "intifada sahraui", protagonitzat pels habitants de les ciutats sahrauís i per estudiants sahrauís a les principals universitats marroquines. Les protestes s'articulen al voltant d'una nova generació amb reivindicacions pròpies i sense vincles orgànics amb els campaments de Tinduf. El moviment ja es va fer palès a la tardor del 1999, però és sobretot el 2005 quan esclata amb tota la seva contundència.

La política de Mohamed VI: continuïtat i canvi

Sota el regnat de Mohamed VI, que arriba al poder el 1999, s'han mantingut alguns dels principals eixos de la política desenvolupada pel seu pare Hassan II, si bé noves circumstàncies contextuals i sobre el terreny, han obligat a reformular algunes d'aquestes estratègies.

En primer lloc, i formalment, el Marroc s'ha mantingut compromès amb les resolucions emanades de Nacions Unides i el Pla de pau de 1990 que preveu la celebració d'un referèndum d'autodeterminació al territori. Ara bé, progressivament s'ha anat desenvolupant la idea ja plantejada en els darrers dies del regnat de Hassan II, segons la qual Nacions Unides havia de reformular les modalitats a través de les quals s'exerciria aquesta autodeterminació, i integrar una via intermitja. D'aquesta manera, i gràcies sobre tot al suport de França, el Marroc planteja una "tercera via" que es concreta posteriorment en el seu pla de concedir una "autonomia avançada" al territori. Es tracta d'evitar costis el que costis que tingui lloc el referèndum d'autodeterminació al Sàhara Occidental, tal i com ha estat plantejat fins el moment per nacions Unides.

Aquesta proposta ha tingut diverses versions. Durant la primavera de 2001 l'enviat especial del secretari

Manifestants pels fets d'octubre passat.

general de NNUU, James Baker, fa públic l'"Acord Marc sobre l'estatut del Sàhara Occidental". Aquest document apunta cap a una autonomia provisional de quatre anys pel territori, amb poques competències i en la que es configuraven tres poders: un Executiu elegit per a aquests quatre anys per les persones incloses en el cens elaborat per la MINURSO; una Assemblea legislativa elegida per un cos electoral més ampli que inclouria als residents permanents en territori des del 31 de octubre de 1998; i un poder judicial. La proposta està pensada en dos temps: al final d'aquest període transitori de 4 anys, se celebraria

un referèndum que determinaria l'estatut definitiu del territori; en aquesta consulta podrien votar tots els electors que haguessin residit de manera permanent al Sàhara l'any precedent. Aquesta proposta evidentment obria la via a què tots els marroquins arribats del Nord durant als darrers anys poguessin votar en la mateixa. Com era de preveure, el Polisario va mostrar la seva oposició frontal a la proposta. El Pla Baker II de 2003 introduïa poques novetats a la situació, però afegia a la pregunta del referèndum una tercera opció: l'autonomia. Paradoxalment, és el Marroc qui s'oposa a aquest pla, mentre que el Polisario l'accepta.

Assistents assemblea

Bloquejada aquesta via, s'haurà d'esperar a l'abril de 2007 per a què el secretari general de Nacions Unides presenti el document: "Iniciativa marroquí per a la negociació d'un estatut d'autonomia a la regió del Sàhara", en el qual el país nordafricà proposa la negociació directa amb el Front Polisario d'un estatut d'autonomia que posteriorment haurà de ser aprovat per referèndum. L'acceptació d'aquest estatut comportaria la revisió de la Constitució marroquina, i les autoritats marroquines argumenten que satisfaria l'obligació de garantir l'autodeterminació del

poble sahrauí. De nou, l'intent que el conjunt de la població sahrauí no es manifesti lliurement en un referèndum directe.

D'altra banda, en aquesta mateixa línia de continuació formal de compliment de la legalitat internacional, el Marroc participa periòdicament en converses amb el Front Polisario i les altres parts interessades. Aquestes negociacions, la major part d'elles sota l'auspici de Nacions Unides, tenen el seu antecedent en la trobada que ja es va produir el 1996 entre el llavors príncep hereu i dos representants del Front Polisario, Bachir Mustafa Sayed i Brahim Ghali. La darrera d'elles ha tingut lloc el gener de 2011 a Manhasset a prop de Nova York, al mateix temps que es produïen els fets d'Agdaym Izik.

Un segon eix és la formació d'estructures paraoficials de gestió de la qüestió que serveixen per a cooptar sectors polítics i de la societat civil. Aquestes institucions intenten atorgar un caire més participatiu i democràtic a la gestió del conflicte, si bé la capacitat de decisió continua totalment confinada en l'entorn de Palau, sobre el qual no s'exerceix cap tipus de control democràtic. Entre aquestes estructures estarien el Consell Reial Consultiu pels assumptes del Sàhara (CORCAS), impulsat el març de 2006, i que integra a figures marroquines i sahrauís, o la Comissió Reial per a la regionalització, presidida per Omar Azziman que treballa per a l'elaboració d'un projecte d'autonomia per al Sàhara.

Un tercer eix d'actuació és el discurs. A través dels parlaments públics en llocs i dates simbòlics, el monarca i el seu entorn fan explícita la posició oficial, assenyalen els límits a l'actuació dels altres actors

Foc als campaments de refugiats

i contribueixen a la polarització del conflicte. Al llarg de la darrera dècada, el discurs de Mohamed VI, d'una banda, vol transmetre seguretat en la possibilitat d'èxit de les posicions marroquines, arribant fins i tot a afirmar, quan feia poc que havia arribat al poder: "Jo he solucionat la qüestió del Sàhara que ens estava enverinant des de fa 25 anys" (declaracions a *Le Figaro*, 4/IX/2001). D'altra banda, evidentment el discurs és la corretja de transmissió dels interessos marroquins, distingint-se notablement dels discurs realitzat cap a l'exterior (marroquinitat del Sàhara, "la via de l'autodeterminació està tancada", etc.). Per últim, cal destacar com el discurs estableix les línies vermelles que no es poden travessar, i sobre tot intenta evitar la formació de línies d'opinió divergents (tot aquell que no afirma la marroquinitat del Sàhara és un traïdor).

Un quart eix és la repressió. Com bé mostren els informes de les organitzacions intergovernamentals (informe de 8 de setembre de 2006 de l'Oficina de l'Alt Comissionat de Nacions Unides per als Drets Humans) i de les grans ONGs internacionals (Human Rights Watch o Amnistia Internacional), al Sàhara Occidental es conculquen de forma sistemàtica els drets humans (tortures i maltractaments, judicis

sense les degudes garanties, traves a l'organització lliure dels ciutadans, a la llibertat d'expressió, etc.).

Un cinquè eix vinculat amb els anteriors és el control de la comunicació al territori i al Marroc. Aquest control es posa sobretot de manifest en moments de crisi com la del campament Agdaym Izik. Durant aquests fets s'observa el monopoli total als mitjans de comunicació de la versió oficial dels fets: tancament del territori i expulsió de periodistes estrangers; ús dels mitjans de comunicació oficial per a marcar els límits (com quan el Ministre de Comunicació pertanyent al partit PPS surt a la TV criticant l'editorial de la revista independent *Tel Quel* en la que s'afirma que l'oficina oficial de premsa, MAP, no ha informat bé i que el Polisario ha guanyat la batalla informativa).

Per últim, un sisè eix és el recurs a la crida nacionalista i el desviament de l'atenció de l'opinió pública cap a altres temes. Un altre exemple corresponent als fets de novembre és l'organització d'una manifestació a Casablanca en protesta per l'actitud "anti-marroquina" del Partit Popular espanyol (PP) durant la crisi, promoguda directament per les autoritats marroquines (que van anar a buscar gent a totes les províncies, i van donar instruccions a tots els partits per a què aportessin una part dels seus militants). ■

El Sudan se la juga

A Luonyaker avui no hi ha llum elèctrica, ni aigua corrent, ni transport públic, ni evidentment internet. Però tampoc no hi havia ahir, ni la setmana passada, ni fa un any. Aquest poblet del sud del Sudan està situat a l'estat de Warrap, una de les zones més deprimides i menys desenvolupades de l'Àfrica nord-oriental, i la que té un índex de malnutrició més alt de tota aquesta regió del país, tot plegat conseqüència d'anys de conflicte civil, el més prolongat del continent.

Arribar fins aquí no és fàcil. En una zona de l'extensió aproximada de França hi ha menys de 80 quilòmetres de carreteres asfaltades i cap és a prop, així que recórrer una cinquantena de quilòmetres en aquestes condicions es pot convertir en una empresa de més d'una hora i mitja de durada. A l'estació de les pluges la ruta encara es fa més impracticable, fins i tot per als tot terrenys dels organismes internacionals i de cooperació, tot i que per a la població local aquesta referència és inservible ja que es desplaça majoritàriament a peu.

Però la vida a Luonyaker transcorre amb normalitat, malgrat tot. La normalitat que marquen les ben diferenciades èpoques de sequera i de pluges i que condicionen de manera extrema de viure, amb els seus obligats matisos, si aquesta sequera o aquestes pluges han estat més o menys acusades. La normalitat que fixa l'escassetat d'aliments o de béns i la precarietat de les condicions de salubritat. La normalitat que marca, finalment, la inseguretat dibuixada per les seqüeles d'una guerra que va deixar més de dos milions de morts i que ha castigat una societat que lluita per normalitzar-se enmig d'un entorn hostil.

«A aquesta comunitat li falten moltes coses», es lamenta Oliver Mou, responsable del Departament d'Aigües de Warrap, i afegeix: «Aquí es necessita aigua, cultius, educació, assistència sanitària i higiene».

Les dificultats per realitzar qualsevol feina per sobreviure i arribar a aquests objectius són notables. Amb tot, no tot són desavantatges. Aquesta terra va ser emissora de nombrosos refugiats durant l'enfrontament civil més recent. Molts dels que a l'última dècada van sortir del país (més de dos milions de persones) i van buscar refugi a llocs veïns com ara Uganda, Kenya o Etiòpia, o més lluny com, per exemple, els Emirats Àrabs Units, estan tornant als seus llocs d'origen. I tot i que quan ho fan potser es troben amb més dificultats de les que hi van deixar, tornen amb energies renovades i, sobretot, amb una educació més bona.

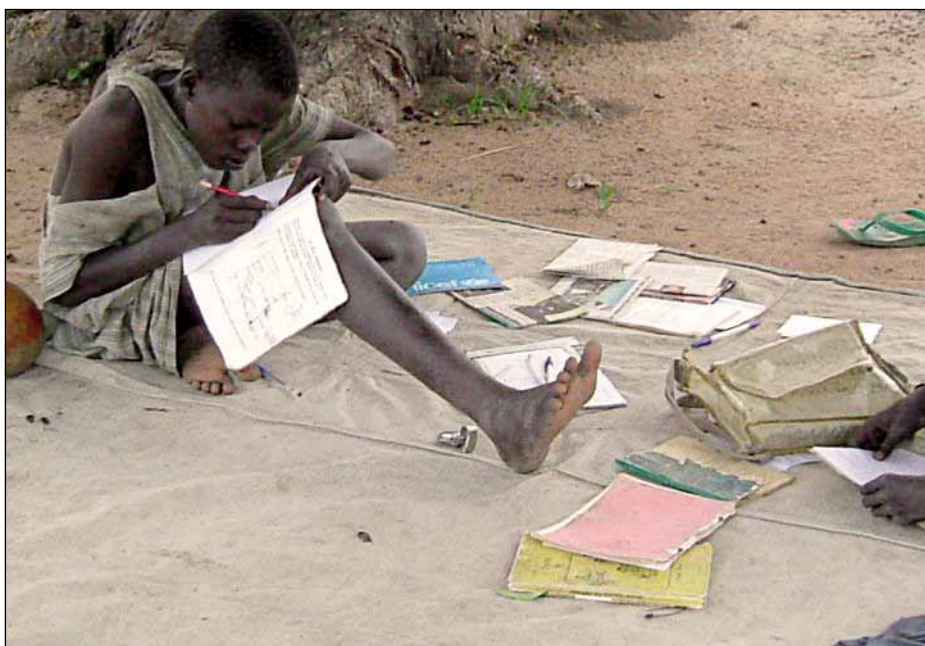
Són ells els que estan ajudant a encarrilar aquesta anhelada normalitat mitjançant la seva participació activa en programes desenvolupats localment per organitzacions internacionals, aportant els seus diferents talents i coneixements. És la seva manera, diuen, de tornar l'ajuda que van rebre durant la seva etapa de refugiats. L'educació i la conscienciació són bons punts de partida. «Ens concentrem principalment a educar sobre la higiene alimentària, l'ambiental i la personal, ja que aquí la població en general i els més joves en particular no en saben res, de tot això», explica Stephen Ijakani Samuel, ajudant del programa PHP (Promoció de la Higiene), que aplica sobre el terreny Intermon Oxfam i que ensenya als més petits a incorporar i mantenir la higiene en els seus hàbits de vida.

En aquesta zona eminentment rural no hi ha GPS, tot i que, de fet, tampoc se'n necessita. Les úniques coordenades que es coneixen no tenen en compte els punts cardinals ni tenen res a veure amb la geografia. Les prioritats aquí són unes altres molt diferents. Anar a buscar aigua n'és una, potser la principal, una feina que realitzen les dones. Algunes recorren a peu diversos quilòmetres cada dia per aconseguir-ne.

Dotar les dones d'una igualtat d'estatus davant dels homes és una altra de les prioritats en el camí cap al desenvolupament que busca el sud del Sudan. Aquí la dona no presenta habitualment els mateixos patiments que al nord, però de totes maneres el seu desavantatge en la societat és notable. Els organismes internacionals fomenten sobretot la diversificació de la producció agrícola, assignant a les mares de família espais de terreny cultivable i proporcionant-los les llavors necessàries per tirar endavant la collita.

Pablo Herrera,

El Periódico, 9 de gener del 2011

Cambio de régimen cultural

Los nuevos medios amplían el poder de los ciudadanos

José Manuel Pérez Tornero¹

Empezamos a tener la sensación de que del viejo edificio mediático no quedará, en poco tiempo, piedra sobre piedra. Los nuevos medios han venido a trastocarlo todo: hábitos y estilos, poderes, regímenes políticos, etc. El sistema mediático

tradicional -en torno al papel y los libros- parece haber entrado en decadencia. Los libros *físicos* se venden cada vez menos². Las cadenas de librerías quiebran³. Los periódicos parecen ya artefactos del pasado⁴. Los lectores tradicionales

escasean. La lectura clásica parece sucumbir: los jóvenes no parecen disponer ni del tiempo ni de la atención necesaria para sostenerla. La imagen gana terreno. Internet -que ha potenciado, sin duda, la escritura- ha desarrollado, sobre todo, la *socialización* del lenguaje audiovisual. En las aulas, las pizarras de madera se han convertido en pizarras electrónicas. Y los libros digitales empiezan a suplantar a los de papel.

Los valores -y no sólo los hábitos- han variado enormemente. La intimidad, la privacidad y la concentración que se relacionaban con el *régimen* del libro -o del papel- apenas parece tener ya espacio en nuestro nuevo mundo. La escritura pierde peso como sostén del pensamiento. La *visualización* y sus modelos de análisis irrumpen con fuerza. Lo que no puede “verse” universalmente casi no existe... El tiempo ya no es dilación o duración, sino instantaneidad y simultaneidad...

¿Un cataclismo universal?

Algunos, como Baricco, se han preguntado si este fenómeno de decadencia no coincide no supone un cataclismo y una cierta *barbarización*⁵. Los “nuevos bárbaros” -explica este autor- son todos aquellos, jóvenes o no, que han abandonado las costumbres tradicionales de consumo cultural y sus valores. No respetan ya los modos ni los principios de nuestro arte, nuestra cultura, nuestra filosofía... No respetan ni el buen gusto, ni la elegancia... No respetan las diferencias entre la buena comida y el buen vino y la comida

basura y el vino “light”. No leen literatura ni libros profundos, sino s3lo *best-seller* que provienen del cine o de los videojuegos o que acaban f3cilmente en ellos. Pasan por los acontecimientos superficialmente, sin penetrar su sentido. No conocen las ideolog3as sino las “gestualidades” pol3ticas. No hablan correctamente el propio idioma, sino que parecen balbucear en diferentes lenguas...

Muchos son los que ven en la “nueva cultura” un derrumbe de valores lamentable en s3 mismo. Sartori⁶ denunci3 la tiran3a de la imagen en nuestra sociedad que, seg3n 3l, impide el razonamiento y la l3gica e impulsa un modo de pensar impulsivo, irracional... Postman⁷ habl3 del entretenimiento perpetuo, de la perdida de profundidad y de humanidad que ello representa. Y, entre otros, Barry Sanders⁸ auguraba un desastre de consecuencias inimaginables si se abandona el mundo de la escritura. En conjunto, son muchos los intelectuales los que manifiestan sus temores ante la nueva cultura, los que ven en ella signos de decadencia, y sienten la misma ansiedad que se sentir3a ante un abismo insondable. Pero, ¿hay razones para ello? ¿Estamos ante un cataclismo universal que no tiene remedio? ¿S3lo hay razones para el espanto?

Una revoluci3n en la cultura y en sus lenguajes

Si se mira un poco m3s de cerca, tal vez sea m3s l3gico alejarnos poco a poco de posiciones catastrofistas. ¿Qu3 est3 sucediendo a nuestro alrededor? ¿Qu3 explicaci3n tienen los cambios que percibimos?

Debemos hablar de dos cambios enormes, de consecuencias incalculables. De un lado, del enorme desarrollo cient3fico que ha vivido la segunda mitad del siglo XX y el inicio del siglo XXI que ha provocado un aprovechamiento intensivo del conocimiento en la vida cotidiana. De aqu3 esa explosi3n de tecnolog3as que lo est3n transformando todo y, especialmente, las formas en que

procesamos el conocimiento y las formas en que nos comunicamos. La revoluci3n cient3fica y tecnol3gica ha provocado una revoluci3n de las comunicaciones y los lenguajes. Los mensajes circulan con m3s facilidad y son accesibles a casi todo el mundo. El lenguaje y la escritura de la imagen se han expandido y ha ganado en intensidad y matices. La inform3tica ha permitido un cambio profundo en las formas en que procesamos la informaci3n.

De otro lado, y -tal vez como consecuencia de la revoluci3n cient3fica-, hay que hablar del *ensanchamiento* y de la *unificaci3n de la humanidad* -propio de nuestro tiempo- que trasciende ya el territorio y las culturas locales. En ese *ensanchamiento* la denominada “globalizaci3n” es s3lo un aspecto econ3mico y parcial. Lo importante es que la humanidad es, m3s que nunca, “una”: el tejido social tradicional se refuerza y se multiplica con el tejido social virtual que representan las ciber-redes y la conciencia humana y el contexto humano tienden a “unificarse”.

No es exagerado, entonces, de hablar de *revoluci3n en la cultura*. Cuando cambian apresuradamente los lenguajes y sus soportes, cuando el sujeto humano se ampl3a -en *conciencia* y en *existencia*-, cuando toda la vida humana se *tecnifica*, es probable que no quede piedra sobre

piedra: estamos ante una aut3ntica revoluci3n.

Una revoluci3n de la pol3tica

Los nuevos medios tambi3n cambian la pol3tica.

Son muchos los viejos sistemas que parecen haber entrado en fase de derribo tras sufrir el envite de los nuevos medios. Muchas dictaduras y modos absolutistas parecen sucumbir, no s3lo ante las ansias de libertad de los pueblos, sino ante el poder que les dan a los ciudadanos y a los pueblos las nuevas tecnolog3as de la comunicaci3n. Basta mirar alrededor. Los movimientos sociales y las revueltas pol3ticas se hacen con -y de la mano- de Internet, la WEB, y los nuevos medios. S. Giraldo⁹ nos proporciona un apresurado recuento que merece considerarse: “ El movimiento Power People II (2001) que condujo a la ca3da del presidente Estrada en Filipinas a trav3s del intercambio de mensajes de texto; la camp3a por Internet apoyada por la Generaci3n 386 que llev3 a la presidencia coreana a Roo Moo-hyun (2002) (...) la noche de los mensajes cortos del 13 de marzo de 2004 en Espa3a, que marc3 el cambio de gobierno en el ejecutivo espa3ol (...); el impacto de Internet para transmitir informaci3n durante la Revoluci3n Naranja

(2005) en Ucrania; la Rebelión de los Forajidos en Ecuador que llevó a la destitución del presidente Gutiérrez en 2005 en la que internet fue el único medio de comunicación que transmitió información sobre los acontecimientos de Quito (...) la resistencia contra la represión policial de las protestas populares en el Nepal (2007) en la que se obligó a celebrar elecciones libres en las que se derrocó al régimen monárquico; las manifestaciones a favor de la democracia en Birmania (2007) que sacudieron la dictadura militar y provocaron un movimiento de solidaridad internacional como mecanismo de presión a la Junta de Gobierno; el caso del grupo “Un millón de voces contra las Farc creado en Facebook en enero de 2008... Y todo ello, hasta alcanzar un clímax en los meses de Enero y Febrero de 2011, en Túnez, Egipto, Italia, y otros.

Cambios críticos

La conclusión es clara. Los nuevos medios, con Internet al frente, están provocando un cambio de régimen que afecta tanto a la cultura como a la política. Los nuevos medios de comunicación -con Internet al frente- están otorgando a las personas nuevos instrumentos de inserción en la cultura y en la política, nuevas formas de moverse y movilizarse. Y esto transforma las tradicionales formas de actuar y de relacionarse.

El “empoderamiento” de las

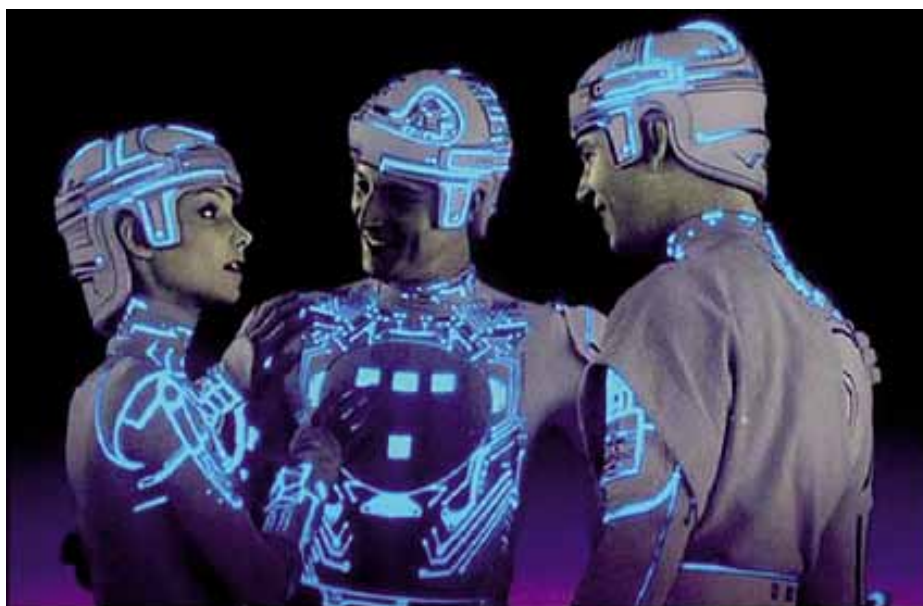
personas -es decir, el aumento de su capacidad de actuar- a través de los nuevos medios no es una noción banal. Empieza a ser verdad lo que en su día escribió Pierre Levy y entonces se consideró sólo una “profecía”: “Los destinos de la democracia y del ciberespacio están íntimamente ligados porque ambas involucran lo que es más importante para la humanidad: la aspiración de la libertad y el poder creativo de la inteligencia colectiva” (2002, 33). Y esto indiscutiblemente, afecta no sólo a la política, sino a la cultura.

¿Ruina, decadencia, amenaza de cataclismo...? De ninguna forma. Estamos ante un cambio profundo de modos y estilos, de comportamientos y de relaciones: cambio de régimen de nuestra vida cultural y política. Con ello, lo que sucumbe -una *cultura tradicional*- dará paso a nuevas formas culturales y políticas. Si la lectura *convencional* pierde peso, lo cobrará un nuevo régimen de lectura basado en la libertad de códigos y de lenguajes, en la libertad hipertextual, y en la libre construcción de las propuestas de sentido. Si el libro y el periódico en papel reducen su presencia, tomarán su relevo infinidad de soportes más flexibles y potentes; más sostenibles y eficaces. Si las lenguas nacionales se relativizan es porque se está abriendo paso un *poliglotismo* cada vez más pragmático y funcional. Si los nuevos medios amenazan el anquilosamiento de las viejas democracias y sus instituciones, es

porque empiezan a cobrar impulso las nuevas formas de libertad y de participación ciudadana; porque la gente quiere estar más cerca de lo político y aumentar su participación más allá de las elecciones periódicas. Se trata, en cualquier caso, de una auténtica revolución -que vendrá acompañada de inmensas y rebeliones-.

La realidad de una ciudadanía más activa -cultural y políticamente hablando- no es sólo una intuición. Empieza a ser una auténtica realidad. La aparición de nuevas formas de lectura y de consumo cultural -que propician las redes como Internet, los casos de Wikileaks- y los ejemplos de Túnez, Egipto e Italia nos sitúan ante un nuevo escenario en el que la defensa de los derechos y libertades -políticas y culturales- viene apoyada por los nuevos medios.

Esta revolución exigirá, sin duda, atención y cuidado -para evitar desviaciones, corrupciones o daños colaterales-, pero, en todo caso, debe ser una revolución bienvenida porque aporta nuevos espacios de libertad. ■

¹ Catedrático de la Universidad Autónoma de Barcelona. Director del departamento de Periodismo y Ciencias de la Comunicación y del Gabinete de Comunicación y Educación.

² En algunos sistemas educativos, por ejemplo en Cataluña, el curso 201-2011 ha supuesto el abandono del libro de texto tradicional y su sustitución por el digital.

³ 2011 ha visto entrar en bancarota a grandes cadenas de librerías, como, por ejemplo, Borders

⁴ Las ediciones digitales de algunos diarios son ya más leídas que las de papel. En España, 2011 se vivirá probablemente como el de la crisis del periodismo de papel.

⁵ Alessandro Baricco, *Los bárbaros: ensayo sobre la mutación*, Barcelona, Anagrama, 2009.

⁶ Giovanni Sartori, *Homo videns: la sociedad teledirigida*, Madrid, Taurus, 2002.

⁷ Neil Postman: *Divertirse hasta morir: el discurso público en la era del “show business”*, Madrid, Ediciones la tempestad, 2001.

⁸ Barry Sanders, *A Is for Ox: The Collapse of Literacy and the Rise of Violence in an Electronic Age*, New York, Vintage Books, 1995.

⁹ Texto inédito.

Diferència i exclusió.

Algunes reflexions sobre la qüestió gitana i les contradiccions de la democràcia a la Unió Europea

Sílvia Carrasco, Abel Bereményi i Cris Molins
 Grup EMIGRA - CER Migracions, Universitat Autònoma de Barcelona
<http://grupsderecerca.uab.cat/emigra/>

Una breu cronologia

Els gitans arriben a la Península Ibèrica pels Pirineus a principis del segle XV procedents d'una diàspora de llarga durada cap a Europa causada per invasions dels pobles del nord en direcció sud del subcontinent indi, i en la línia de la política d'eliminació de la diferència dels Reis Catòlics arran de la 'reconquesta' ja es varen veure afectats per una primera pragmàtica de persecució el 1499, que deia:

“Sabed que se nos ha fecho relación de que vosotros andáis de lugar en lugar muchos tiempos e años ha, sin tener oficios ni otra manera de vivir alguna, salvo pidiendo limosna, é hurtando, é trafagando, engañando é faciendo vos fechiceros, é faciendo otras cosas no debidas ni honestas”

Les penes imposades en cas de desobediència foren el càstig de fuet, el tall d'orelles i, en qualsevol dels casos, l'exili forçós.

Però el poble gitano va resistir la persecució i la prova és tot el seguit de pragmàtiques que es van anar dictant al llarg dels anys: obligats a l'assentament massiu (Carles I, 1539), prohibició de la seva llengua i els seus costums (Felip II, 1560-1570-1586), prohibició de viure agrupats (Felip IV, 1633), convertits en serfs i forçats al treball agrícola (Carles II, 1695). El 1749 Ferran VI va ordenar l'extermini de *la raça gitana* i uns 9.000 gitans van ser detinguts i enviats a presidis, arsenals i mines i varen, mantenint l'estatut apàtrida fins la Constitució Espanyola de

seus països d'origen, que els afecten especialment. Per tant, fan el mateix que molts d'altres ciutadans no gitanos dels seus països d'origen, molts d'ells recentment incorporats a la Unió Europea, on tots els ciutadans gaudim del dret de lliure circulació. I aquest és el context en el qual, altra vegada, i amb propòsits exclusivament partidistes, el president francès Sarkozy va decretar les expulsions de famílies gitanes a mitjans de setembre de 2010, en la línia de la reactivació de les polítiques de persecució i/o expulsió d'Itàlia, Alemanya, Suècia i d'altres que no han tingut tant ressò a la premsa, i que situen altra vegada als gitanos a dalt de tot de l'escala xenòfoba i racista contra la immigració internacional, com a boc expiatoris d'una gestió de la crisi econòmica que té molts paral·lelismes amb el populisme feixista dels anys vint i trenta Europa. El pols mantingut entre la comissària Viviane Reading i el president francès, amb la reculada final de la Comissió i el suport d'una àmplia majoria del parlament europeu, només ha tingut una virtut: situar el focus damunt del problema, sempre que el problema es defineixi com el fracàs de les polítiques d'integració social.

Les polítiques contra l'exclusió

El 27 de gener de 2011 el Parlament Europeu va iniciar un debat sobre l'Informe d'Estratègia Gitana (Roma Strategy Report), presentat per l'única eurodiputada d'origen gitano del Parlament, Lívia Járóka. Tot i que l'estratègia integral comuna a nivell europeu no és una idea nova, els esdeveniments de França del 2010 i altres episodis de discriminació ètnica amb ressò mediàtic li van donar una empenta considerable. Un dels elements clau d'aquesta estratègia serà sens dubte l'educació. D'altra banda, la quarta reunió de l'*EU Platform for Roma Inclusion*, celebrada el 13 de desembre de 2010, va posar un èmfasi especial en el Desenvolupament de la Primera Infància dels infants gitanos. El projecte central d'aquesta plataforma recentment creada és precisament cercar la millora de la qualitat de l'educació per als gitanos-rom (aquesta és una denominació que defensem, des d'una perspectiva iberoamericana basada en l'autoidentificació, però n'hi ha d'altres).

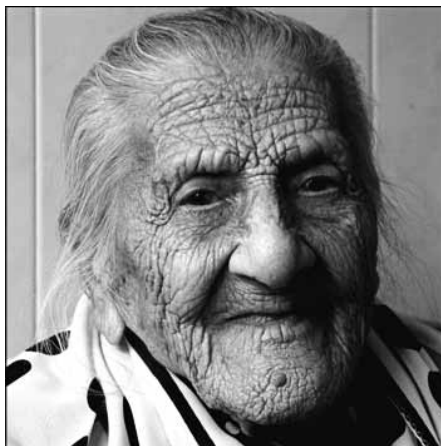
El darrer any es va posar sobre la taula el què Legros i Rosetti (2011) denominen *the Roma issue*, amb un seminari que debatrà properament com s'ha construït 'el problema gitano' i es posarà en comú el coneixement adquirit amb

la recerca i l'avaluació dels efectes de les diverses polítiques aplicades a diferents països, apostant per la causa de la inclusió socioeconòmica, política i educativa del poble gitano. Ara bé, en el camp de l'educació, per exemple, any rere any es publiquen informes i estudis d'autors i institucions prestigiosos que denuncien la gravetat de la pràctica educativa i escolar que experimenten les comunitats gitanes-rom arreu d'Europa. També podem trobar estudis sobre bones pràctiques o resultats positius d'iniciatives pilot, que malauradament sovint es limiten a exposar les accions realitzades sense avaluar-ne els efectes. És a dir, continuem desconeixent el seu impacte en les comunitats gitanes-rom europees a les quals s'adrecen.

La raó d'aquesta absència de recerca sobre gitanos-rom i escolarització és múltiple, començant pel perillós assumpte que els gitanos i els no gitanos s'haurien de trobar a l'escola... Tot i el reconeixement polític de la importància del tema, la integració educativa i social dels gitanos i, en general, de la infància gitana és un assumpte menys estratègic i, segons els activistes socials, fins i tot silenciats tant pels polítics com pels mitjans de comunicació. D'una banda, no hi ha ni una sola convocatòria de recerca específica i per superar aquesta situació es depèn del propi interès dels investigadors. De l'altra, els canvis progressius dels sistemes educatius europeus, que cada cop més aposten oficialment per models inclusius i interculturals, no busquen respostes específiques per a l'alumnat gitano sinó que els inclouen sota els epígrafs de la 'diversitat' actual a l'escola. Això fa que els gitanos com a col·lectiu, i especialment aquells que no migren fora del seu país d'origen, desapareguin o quedin doblement minoritzats en els plantejaments de les polítiques educatives. Per exemple, la població de gitanos-rom a l'Europa Occidental procedent d'Europa Central i Oriental representa unes realitats socials i educatives en sí diverses, i poc comparables a priori

amb les dels gitanos espanyols en general, però les polítiques socials i educatives identifiquen aquest col·lectiu principalment dins del grup d'immigrants procedent de la Unió Europea. El *Plan Nacional de Acción para la Inclusión Social 2008-2010*, per exemple, no fa cap referència específica als gitanos-rom immigrants mentre que identifica la població espanyola d'ètnia gitana com a "persones en situació de major vulnerabilitat" de forma global. En qualsevol cas, cal distingir entre les declaracions del govern europeu sobre la necessitat de millorar les condicions socioeducatives dels rom i les realitats nacionals, comunitàries i escolars.

Els darrers mesos, la premsa internacional de més prestigi ha contribuït a estendre l'opinió de que les polítiques espanyoles han estat un èxit pel què fa a la integració de la població gitana, i s'han convertit en referents en el discurs internacional a tots nivells. Fa pocs dies, Thorbjorn Jagland, Secretari General del Consell d'Europa, va tornar a declarar: "Espanya és un model d'integració gitana", anunciant que té per objectiu crear un "únic espai legal a la Unió Europea", en relació amb la població gitana, com un gran avenç! Ara bé, al nostre parer, no s'ha fet prou atenció a les causes derivades de la història política recent específica de l'estat espanyol que pot ajudar a entendre i explicar una situació en general menys desastrosa quan es compara amb la dels països de l'Europa central i oriental. Si bé arran de l'article 14, la Constitució condemna oficialment qualsevol discriminació de caràcter ètnic (encara que la no identificació ètnica també impedeix detectar i avaluar l'evolució de la discriminació en la pràctica), també és cert que l'adveniment de la democràcia va convertir a tota la població, inclosa la població gitana, en ciutadans de ple dret d'un estat social en desenvolupament per sobre de la seva anterior situació de súbdits sense drets en una dictadura, en la qual la majoria dels gitanos eren considerats apàtrides, com hem assenyalat més amunt. La quarta reunió del Platform

for Roma Inclusion va incloure com a recomanació la millora de recollida sistemàtica de dades rellevants i el desenvolupament d'indicadors. De moment, però, encara no s'ha anat més enllà i no sabem com es mesurarà la inclusió. Cal disposar de dades regulars i comparables per observar tendències que permetin identificar millores substancials.

En una terra que vol fer dels drets humans i civils un dels seus emblemes distintius no hi té cabuda ni el discurs ni les accions que s'adrecen contra cap col·lectiu per la seva pertinença ètnica ni, òbviament, per les seves precàries condicions de vida, ni per la marginalitat provocada per la discriminació i

l'exclusió, contra les quals sí que cal lluitar urgentment. Les persones que treballem i investiguem en l'àmbit de les migracions, les minories, la infància, l'educació, el treball, etc. en el marc de les ciències socials, en particular, tenim la responsabilitat social i l'oportunitat política de fer-nos sentir i de fer-nos entendre per aportar coneixement i comprensió de les arrels de la història i les condicions que han portat a un poble, el gitano, a trobar-se en aquesta situació inacceptable a l'Europa del S.XXI. ■

Vegeu referències d'interès sobre els temes exposats a:

<http://grupsderecerca.uab.cat/emigra/>

"Los gitanos" pintura de Fdo. Fader

Crisi econòmica i renda bàsica

Daniel Raventós

President de la Xarxa Renda Bàsica
i professor titular de la Facultat d'economia i Empresa de la UB

A principis de 2011, la crisi econòmica no s'ha acabat, però les conseqüències per a amplis sectors de la població ja fa mesos que són evidents: més pobresa, augment de l'atur, pitjors condicions laborals, reduccions dels salaris i dels beneficis de les assegurances socials.

Aquesta crisi és el resultat d'un període previ de creixement impulsat per la financiarització del capital i una marcada evidència regressiva en la distribució dels ingressos i de la riquesa. A la Unió Europea dels 15, a tall d'exemple, les rendes del treball han passat a representar en l'actualitat un 56% de la renda nacional, quan pocs quinquennis abans era gairebé del 70%. Als Estats Units ha passat una cosa similar. Aquest augment expedit en la desigualtat consolida una tendència que un dels homes més adinerats del món, Warren Buffett, va descriure l'any 2006 d'una manera molt gràfica: "Si els EUA estan vivint una guerra de classes, la meua està guanyant clarament". Amb la crisi que va esclatar l'any 2008, alguns rics han perdut algun diner, però les condicions de vida i de treball dels treballadors formals, els informals i els precaris, el nombre dels quals és creixent en els països del sud d'Europa, s'han deteriorat encara més.

Les particularitats de l'RB

Em proposo explicar tot seguit la proposta de la renda bàsica (RB en endavant) i el paper que pot tenir en una situació de greu crisi econòmica com la present. Les particularitats d'una RB que aquí interessin per a una situació de crisi econòmica són les que tot seguit es detallen.

La inseguretats econòmica i vital per la pèrdua del lloc de treball

La pèrdua involuntària del lloc de treball provoca una situació d'inseguretats econòmica i vital sobre la qual s'han escrit tantes pàgines que qualsevol comentari addicional seria redundant. Les dades sobre l'atur dels últims anys són literalment catastròfiques. Actualment, més de 4 milions de persones estan oficialment en situació d'atur al regne d'Espanya.

Perdre el lloc de treball però disposar d'una RB indefinida suposaria afrontar la situació de forma menys preocupant. Aquesta característica òbvia de l'RB serveix per a qualsevol conjuntura econòmica. En una de crisi, on l'atur és molt més gran, adquireix més importància social.

La pèrdua d'activitats d'autoocupació i de la petita propietat

L'RB s'ha associat a la reducció del risc d'iniciar determinades activitats d'autoocupació. Com és sabut, hi ha dos tipus d'emprenedors: aquells que tenen un matalàs (sovint familiar) que els permet plantejar un projecte empresarial de forma racional i temperada, i aquells per als quals l'autoocupació és l'única sortida laboral. En el segon cas, el risc no és tan sols perdre la inversió, sinó perdre els mitjans de subsistència, cosa que fa que qualsevol decisió sigui molt més angoixant. Però el risc no acaba aquí: en molts casos, la falta d'un capital inicial mínim retrau emprenedors potencials. L'RB, en canvi, permetria els emprenedors del segon tipus capitalitzar el projecte empresarial i, alhora, no ser tan dependents de l'èxit del projecte per sobreviure. En una situació depressiva, l'RB, a més de representar un incentiu per emprendre tasques d'autoocupació, suposaria una garantia més gran, encara que fos parcialment, per als que el petit negoci els ha anat

malament, així com la possibilitat d'iniciar-ne un altre amb més possibilitats que l'anterior.

Caixa de resistència en cas de vaga obrera

L'RB suposaria, en cas de vaga, una espècie de caixa de resistència incondicional amb uns efectes pel que fa a l'enfortiment del poder de negociació dels treballadors que són fàcils de calibrar. Efectivament, si en cas de conflicte vaguístic els treballadors disposessin d'una RB els permetria afrontar les vagues d'una manera molt menys insegura: a dia d'avui, depenent dels dies de vaga, els salaris poden arribar a reduir-se d'una manera difícilment suportable si, com acostuma a passar a la immensa majoria de la classe treballadora, no es disposa d'altres recursos.

Doncs bé, en una conjuntura d'atac als llocs de treball i als salaris (el Fons Monetari Internacional i el Banc de Bilbao Vizcaya Argentaria, entre molts altres, van ser els primers a manifestar-se sense embuts per la moderació salarial o, més encara, per l'abaratiment del "factor treball"; el govern actual del regne d'Espanya ha secundat les seves pretensions duent a terme una reforma laboral que va provocar que els sindicats convoquessin el 29 de setembre de 2010 la setena vaga general des de la mort de Franco), les lluites de resistència de més o menys intensitat per intentar evitar els acomiadaments i el deteriorament de les condicions de treball són freqüents. El paper de caixa de resistència que l'RB podria complir en aquestes lluites per defensar els llocs de treball es veuria, si de cas, incrementat. Com hauria de ser molt sabut, la crisi econòmica del capitalisme pot desembocar en un gran retrocés de conquestes socials durament aconseguides. L'RB exigeix ser vista en aquest punt com el mitjà material per a bona part de la classe treballadora per resistir aquest retrocés.

L'eradicació de la pobresa

El percentatge de pobres al regne d'Espanya no ha canviat significativament en les últimes dècades fins a l'inici de la crisi econòmica. Quan el creixement econòmic ha estat important i, de vegades, molt vigorós, la proporció de persones pobres, gairebé una cinquena part de la població total, no ha variat. La crisi econòmica està

comportant, en canvi, un augment ràpid i significatiu de la pobresa. Així, mentre que s'han necessitat taxes d'un creixement econòmic substancial per mantenir la proporció de pobres, unes taxes negatives o positives molt reduïdes comportaran un creixement espectacular de la pobresa.

No es pot dubtar gaire que una RB equivalent, si més no, al llindar de la pobresa seria una manera, si no d'acabar-la completament, sí almenys de deixar-la en percentatges molt marginals. En una situació de depressió econòmica en què els percentatges de pobresa augmentaran significativament, i en què es pot arribar aviat a una proporció d'un pobre per cada quatre habitants (ara és d'un per cada cinc), l'RB representaria un bon mur de contenció per a l'onada de pobresa.

Les raons que farien més pertinent una RB en una situació econòmica depressiva no desmenteixen la idea que es tractaria d'una mesura que mereix defensar-se també en una hipotètica situació tècnica de plena feina i de bonança econòmica. L'RB pot ser un element, important sens dubte, d'una societat justa, però suposar que amb això n'hi ha prou per a aquesta societat justa és o bé tenir una concepció hipertròfica de l'RB o bé una idea raquítica del que és una societat justa. Una RB pot, teòricament, ser concebuda en una societat que transpiri injustícies per molts porus.

Una RB que personalment considero política i encara filosòficament interessant, hauria d'anar lligada a una redistribució de la renda dels rics cap als pobres. I això vol dir parlar del paper dels impostos. "Els impostos, lluny de ser una obstrucció de la llibertat, són una condició necessària de la seva existència", va ser la forma insuperable com ho va expressar el constitucionalista nord-americà Cass Sunstein en una entrevista publicada ja fa una dècada a l'*University of Chicago Chronicle*. Vol dir que el debat no és sobre més regulació o menys, sinó, per dir-ho com l'economista Dean Baker, sobre en benefici de qui.

Una RB políticament interessant ha de ser en benefici de la població treballadora i de menys ingressos, tant en èpoques de crisi com en les de bonança econòmica. ■

La llengua, un dret dels pobles

David Vila i Ros

Dinamitzador lingüístic. Membre fundador i secretari de l'entitat Tallers per la Llengua

Foto arxiu Tallers per la Llengua

Àngel Guimerà deia que *la llengua i la història són els botins més preuats a l'hora de sotmetre un poble*. No debades, la Història amb majúscules és la que han escrit els vencedors, mitjançant la qual han ofert la seva particular visió dels fets i amb què han justificat les seves accions. Una història que, lògicament, està escrita en la seva llengua, imposada als vençuts com un instrument incomparable d'assimilació. La història de la humanitat és també la història de la vulneració constant dels drets individuals i col·lectius. I els drets lingüístics, expressió genuïna dels pobles, no n'han estat una excepció. Com s'entén, sinó, que el 50% de la població mundial s'expressi habitualment en alguna de les deu llengües més parlades, mentre l'altre 50% emprava les 6.000 llengües restants? Només podrem comprendre-ho si estudiem els processos de substitució lingüística que al llarg dels segles han funcionat com a mecanisme d'uniformització i, en conseqüència, d'empobriment. Per fer-ho, però, hem d'anar a pams.

Molt més que eines de comunicació

Les llengües serveixen per entendre'ns. Cert. Però no només amb els altres, sinó també per entendre el nostre entorn i, per tant, a nosaltres mateixos. Cada llengua és una manera única de copsar el món i el lèxic respon a la necessitat de descriure aquest entorn. Nous coneixements van lligats a noves paraules. Per posar-ne un exemple, la paraula *xocolata* no va existir en català fins que els primers europeus van dur-ne d'Amèrica i, per anomenar-la, van manllevar un mot del *nàhuatl*, la llengua asteca. A voltes, fins i tot un mateix objecte conegut és interpretat i, en conseqüència, descrit de maneres distintes. Sense anar gaire lluny, el vi ho palesa. El nostre vi negre, equivalent a l'*ardo beltza* de l'èuscar, es torna *red wine* en anglès, com ho fa també en francès, *vin rouge*, en espanyol, *vino tinto*, i en italià, *vino rosso*. Per què? Els catalans i els bascos ens hem fixat en el color del raïm (negre); els anglesos, els francesos, els espanyols i els italians, en canvi, han pres de referència el color del propi vi (vermell). D'exemples com aquest en trobaríem un munt. Llengües diferents, interpretacions diverses. Així doncs, si cada llengua interpreta el món d'una manera diferent, no hi ha millor eina contra el pensament únic.

L'univers particular de les llengües les converteix també en un tret d'identificació col·lectiva. Qui no s'ha sentit identificat amb algú quan, estant en un país estranger, ha sentit que parlaven la seva llengua? Les llengües cohesionen les societats, els ofereixen un marc comú de referències, les situa en el món. A l'ensem, les llengües, lluny de ser barreres, són portes obertes a una comunitat. Així ho expliquen molts nouvinguts als Països Catalans: quan s'han llançat a parlar català, han passat a ser considerats un català més.

Aquests valors afegits de les llengües -descripció genuïna de l'entorn i element d'identificació col·lectiva- les converteixen en

quelcom que cal protegir. La diversitat és riquesa. Tanmateix, els lingüistes coincideixen en el fet que entre un 50% i un 90% de les llengües que es parlen actualment cauran en desús durant aquest segle. La causa? L'abandonament per part dels parlants, que no les utilitzen en contextos públics i que n'interrompen la transmissió intergeneracional. I per què ho fan? Evidentment, no és una decisió lliure en el sentit ampli del terme, ans és fruit de les polítiques de repressió que els estats han aplicat des de fa segles. Vegem-ho.

L'arraconament de les llengües

Al món hi ha 200 estats independents i, com dèiem, prop de 6.000 llengües. La consolidació de l'estat-nació va afavorir l'adopció de polítiques d'uniformització "nacional", sent la de caire lingüístic una de les que va tenir més pes. Si volien que tots els ciutadans pensessin d'una mateixa manera, calia que parlessin la mateixa llengua, la de l'estat, i que per tant abandonessin les seves llengües pròpies, les que havien parlat històricament en els seus territoris. Per aconseguir-ho, alguns estats van utilitzar mesures dràstiques, com l'escolarització forçosa -i exclusivament en anglès- dels nadius nord-americans reclosos en reserves, o el segrest directe dels aborígens australians amb la finalitat d'integrar-los a la societat blanca. En ambdós casos es buscava trencar el fil històric que els unia amb els seus avantpassats i, per tant, posar fi a la seva identitat col·lectiva. Sense història pròpia, sense llengua pròpia, només podien esdevenir ciutadans del nou estat uniforme.

No ens cal, però, anar a les antípodes per trobar-ne exemples. Els estats espanyol i francès han aplicat des de fa 300 anys polítiques d'assimilació cultural i lingüística. Tant en un cas com en l'altre, les mesures preses han estat similars: consideració de les "altres" llengües com a dialectes o *patois*; escolarització en la llengua de l'estat i ensenyament exclusiu d'aquesta llengua; i oficialitat única

de la llengua estatal i prohibició d'ús de qualssevol altres. L'objectiu de tot plegat és ben clar: si la teva llengua és inferior no cal aprendre-la, *ergo* no s'ensenya a l'escola, la gent cada vegada l'usa menys i, finalment, acaba desapareixent.

Aquestes polítiques han reeixit a l'estat francès, on les llengües no oficials tenen poquíssima presència social i, en alguns casos, estan al límit de la desaparició. A l'estat espanyol, però, les mateixes polítiques han anat sovint vinculades a règims dictatorials i aquest fet ha generat una reacció social en contra que ha permès que encara tinguin un pes considerable. Actualment, algunes d'aquestes llengües han accedit a la cooficialitat, si bé en una posició d'inferioritat legal respecte l'espanyol. Tot i així, les estadístiques continuen indicant que l'ús social en retrocedeix.

Arribats a aquest punt, per què una llengua reconeguda legalment després d'anys de prohibició continua perdent pes social? Ens cal recórrer a la psicologia per entendre-ho. Els parlants de les llengües minorades s'han avesat, durant anys, a renunciar a la seva llengua en qualsevol situació: algú que s'expressa en la llengua dominant, un desconegut, una persona que sembla estrangera... En lloc de preguntar-li si parla la llengua minorada o si, com a mínim, l'entén, el gest inconscient és adreçar-s'hi en la dominant. És el que es coneix tècnicament com a *submissió lingüística* o, dit d'una manera menys contundent, *timidesa lingüística*: canviar a la llengua de l'interlocutor en situacions en què no és necessari (no hi entren, lògicament, les situacions en què l'altra persona ens demostra que realment no ens entén). No cal ser un expert en números per comprendre que, com més habitual sigui la submissió lingüística, més feble és una llengua socialment. Si un 10% dels parlants tenen aquest hàbit, la llengua no corre un perill excessiu; si, per contra, són el 90% els que canvien sempre de llengua, el seu ús social anirà minvant en favor de la llengua dominant. Això és, precisament, el que passa amb

Foto arxiu Tallers per la Llengua

la majoria de llengües del món, aquestes 5.000 que corren el risc de desaparèixer. I, amb elles, una manera d'entendre la realitat, una visió genuïna i, també, uns coneixements únics.

L'alliberament lingüístic

Què ens cal fer per aturar-ho? D'entrada, és essencial prendre consciència del valor intrínsec de les llengües. Cada poble, com una via més d'accés a la normalitat col·lectiva, necessita recuperar plenament la seva llengua, desempallegant-se de complexos adquirits, de prejudicis i d'hàbits submisos. Per aconseguir-ho cal exigir als estats respecte envers els drets lingüístics dels pobles; les llengües no són un problema per un estat, ans una font de riquesa.

I cal, sobretot, que els parlants aprenguin -i no és fàcil- a utilitzar-les amb comoditat. Nosaltres, com a catalans, hi tenim molt a dir. La nostra llengua, malgrat no ser minoritària -té més de nou milions de parlants-, continua minorada. Una majoria aclaparadora de catalanoparlants, ja siguin d'origen o d'adopció, canvien de llengua en situacions en què no caldria fer-ho (les enquestes d'ús social del català indiquen que la comprensió oral de la llengua està al voltant del 95% al Principat i en un 80% al conjunt del país). Parlar en la llengua pròpia en qualsevol context, i molt especialment amb les persones novingudes, és la millor manera de cohesionar una societat, acollir i integrar plenament els que vénen de fora i, de retruc, ajudar a preservar la diversitat lingüística global. Tornant

a les paraules d'Àngel Guimerà, si la llengua i la història són botins per als vencedors, també poden ser l'arma que permeti als pobles del món alliberar-se de la negació, la uniformització i l'assimilació. ■

Si voleu saber-ne més:

<davidvilairos.blogspot.com>

<www.tallers.cat>

SAGARRA I RUIZ, M. i VILA I ROS, D. (coord.) (2009). *De la consciència a la conducta. L'experiència de Tallers per la Llengua*. Sabadell: Edicions 7dquatre.

SUAY, F. i SANGINÉS, G. (2010). *Sortir de l'armari lingüístic. Una guia de conducta per a viure en català*. Barcelona: Angle.

30 anys de Drapaires d'Emaús a Sabadell

Entrevista a la Rosa d'Emaús

Josep Ramon Giménez i Begoña Basterretxea

Rosa Casamartina Parassols (Sabadell, 1951) des que l'any 1970 va assistir a un camp de treball per a joves, a França, la seva vida ha estat de compromís responsable amb els més desfavorits. Una opció de vida des de l'austeritat, la discreció, la cooperació, de proximitat amb les persones que necessiten afecte, calidesa, sostre.

Com vas arribar al moviment d'Emaús?

L'any 1969, per casualitat la meva tieta va portar un full parroquial on s'informava sobre uns camps de treball d'estiu per a joves: amb els Companys Constructors i amb els Drapaires d'Emaús.

Vaig descartar el primer, perquè els nois treballaven a la construcció i les noies a la cuina. I vaig escollir Emaús perquè en el fons no era tan diferent al que ens ensenyaven a casa, aprofitar-ho tot, no malversar res, compartir... És el que veia en la mare que va ser un model per mi.

Així que vaig anar amb una amiga

a França, a Emaús, i va ser una aventura convida de manera molt precària amb joves, anant per les cases a demanar allò que no feien servir. Va ser tot un aprenentatge en molts aspectes, doncs ens havíem d'espavilar en la manutenció, en tot. La primera vegada que vaig anar als campaments va ser el 1970. L'anterior no va poder ser per qüestió de papers. En aquella època les noies havíem de fer el "servicio social" per tal que ens donessin el passaport, i nosaltres no vam tenir prou temps.

Vaig participar en aquests campaments durant 3 estius, encara que algun no va ser gaire bo.

Pati del Casal Pere Quart quan es va convertir en el primer Rastre a Sabadell

L'any 1975 vam saber que a Miranda d'Ebro es feia un camp d'estiu hi vam anar-hi. A finals del 1976 em vaig comprometre amb l'Associació de Amigos y Compañeros d'Emaús, de Bilbao, a participar en l'organització dels camps de treball.

El 1979 l'equip responsable es va plantejar per què servien aquests camps. Les reflexions que ens fèiem eren les de conscienciar els joves que assistien als camps de treball, perquè la recollida de tot allò que podia ser aprofitat no acabés a l'abocador, i oferir-ho als més desfavorits. També per aprendre a viure junts un grup de gent, on s'establien lligams molt forts, i per guanyar-se la vida de la manera senzilla que plantejàvem. Preteníem que els joves que venien es comprometessin amb els altres quan tornessin a casa. No solament amb Emaús, sinó amb els mateixos joves, els vells, els més desfavorits, els de la vora i els més llunyans, que prenguessin consciència de tot el que els envoltava.

I també ens vam dir que com podíem pretendre tot això si nosaltres mateixos solament ens trobàvem per fer els camps. Així que ens varem plantejar de viure en comunitat seguint l'esperit del moviment Emaús i ser un exemple de compromís, d'allò que

preteníem com a objectiu comú. I passar d'una vida en la que només fèiem coses complementàries a una que seguís aquests paràmetres.

Així que vas encetar un projecte de vida

Vam començar l'any 1980, com a comunitat d'acollida de persones amb problemes d'adaptació social, tan per marginació com per buscar una forma de vida més solidària, una opció de vida. És la forma primera i més originària d'Emaús.

No agafàvem gent amb problemes, sinó gent que volgués una alternativa de vida, viure de manera austera. Però gent d'aquesta no va venir i de la primera sí.

De fet la vida d'una comunitat requereix molt compromís i com érem pocs teníem molta feina. Poc a poc es va anar incorporant algú més i vam anar fent camí. De camps de treball només vam organitzar en 1980 i 1981.

Comencem a fer conèixer el projecte a Sabadell. El primer Rastre, va ser al Casal Pere Quart, va servir per engegar la comunitat i per cobrir les primeres necessitats i tirar endavant.

El segon Rastre era en una casa on no hi havia ni aigua ni llum, les

parets fumades, perquè havia hagut un incendi. D'allà vam passar al carrer Illa; el bisbat ens va oferir un local que estava molt malmès. Anys més tard es va fer un edifici nou i ens van deixar els baixos pel Rastre i al primer pis un petit apartament on hi ha l'espai terapèutic.

Si no ens haguéssim trobat amb l'Eduardo, difícilment seriem on som ara. La seva dedicació ha sigut definitiva per el nostre grup. La família, l'Eduardo, els amics, els companys d'Emaús que creiem en aquesta forma de vida son els que han fet possible tot això. Hem passat per unes quantes vivendes, tot cercant la millor fórmula per viure en comunitat, doncs no és fàcil. Sobretot, amb els fills, va haver un moment que necessitàvem el nostre espai personal, privat, de família, i així ho vam fer un temps: durant el dia vivíem en comunitat, però després ens retiràvem amb els fills a dormir a una casa per nosaltres sols.

Tot i això, quan les monges del carrer Migdia ens van cedir les dependències per les campanyes d'hivern i fer-hi acollida per persones sense sostre, ens van proposar d'anar a viure allà. Ens va costar molt, doncs semblava que era com tornar enrere. Ho vam fer i actualment som 15 persones.

Sempre hem volgut ser una cosa petita, encara que a nivell jurídic sembla que qui sap què, perquè som visibles en diversos àmbits: la comunitat, el Rastre, l'espai terapèutic, la cooperativa, la Fundació, l'empresa de reinserció socio-laboral, que treballa en el camp de recuperació i reciclatge,... El que fem és recollir els residus de la societat de consum per a donar-los un nou valor en favor dels més necessitats. Tenim convenis de treball amb diversos organismes públics en diversos programes de recollides selectives de residus. Treballem amb altres grups o col·lectius cooperant amb diferents entitats.

Creus que en el tema del reciclatge heu estat uns precursors?

Realment som precursors. Quan vam començar, als 70 i 80, no existia el reciclatge, ni la selecció de deixalles, res de tot això. Recollíem i aprofitàvem allò que es llençava!!!. Posteriorment han anat sorgint grups que han fet el mateix, encara que en el nostre cas sempre i prioritàriament s'ha tractat d'una opció de vida. Algú diu que aquests grups de fet són una sèrie de fills que no saben que nosaltres som els seus pares.

Tot ha canviat molt. Cada cop

anem més cap a una societat m a s s a consumista. Ha arribat un moment en que el consum s'ha apoderat de nosaltres. En t o t : roba, amics, parelles, feina... Ara tot té data de caducitat. S ' a c t u a pensant que tard o d'hora tot s'acaba. És el que algú diu "la

dictadura de la llibertat". D'acord que el que hi havia tampoc no era bo: aquella obligació en la que s'aguantava tot. Allò no era bo, a vegades, però tampoc no ho és el que tenim ara, en que tot és provisional.

Segons la vostra experiència, heu observat canvis molt grans en el temps que porteu?

Hi ha una cosa que no ha canviat gens en tot aquest temps. És el tema dels "sense sostre". Som conscients que molta gent queda al marge, però nosaltres no podem fer gaire per a solucionar-ho. La bona voluntat, solament, no serveix, perquè molts necessiten

especialistes que sàpiguen tractar-los. El que passa és que costa molt dir que no, perquè de vegades pot més el cor que el cap. Al ser una comunitat petita on la gent hi passa molt de temps i la vida, podem acollir poques persones noves. Hi ha altres entitats que hi treballen, com ara Caritas, les germanes de la Caritat. El que fem nosaltres és treballar en xarxa des de "Sabadell per a tots".

És un problema greu que una "ciutat amable" de 200.000 persones, com és Sabadell, no estigui preparada per a abordar el drama dels sense sostre, que, amb la situació actual,

és cada vegada més greu. No pot ser que en una nau industrial abandonada hi vagi un munt de gent a dormir de qualsevol manera, perquè pot esdevenir un focus de conflictes.

El problema dels "sense sostre" és que no es fàcil de solucionar per la complexitat de cada persona, no es solament que no tinguin sostre sinó tot el que condiona a la persona que el porta a aquesta situació extrema.

Però el que sí és relativament nou és l'onada d'immigrants del Sud i la marginació que arrosseguen, hi podeu fer alguna cosa?

Nosaltres no ens podíem dedicar

a acollir els immigrants, però vam rebre 2 milions de pessetes, procedent d'una donació per fer projectes d'ajuda a la ciutat i varem de decidir de fer tirar endavant un projecte d'acollida, un recurs puntual de dos mesos ja que per l'any següent l'ajuntament posaria un lloc d'acollida pròpiament. No teníem local i va ser quan l'Eduardo va pensar en les monges d'aquí on som ara i va demanar-les-hi si ens cedien un petit tros de la casa, ja que elles volien que servís per a un projecte social. Van accedir a fer-nos un espai, i en 2001 ens hi vam instal·lar, ja que, com que la casa

és gran, també hi ha lloc per al projecte d'immigrants. Pel que fa a la gestió, l'any 2003 els diners els posava la Fundació Bofill, l'SCAI feia la selecció dels immigrants i nosaltres posàvem la casa. Ara, en canvi, és l'ajuntament de Sabadell qui assumeix el 80% dels recursos del projecte. El 2003 teníem 6 places i a partir del 2006 en tenim 8.

El projecte dels immigrants ha estat

un gran esforç per a nosaltres, perquè a la comunitat vivim i treballem junts i aquest no és el cas dels immigrants. Ells no pertanyen a la comunitat, son aquí de pas. Volen feina i enviar diners al seu país, a les seves famílies. Els interessos son molt diferents.

Els immigrants fan una estada de 3 mesos a la casa i després marxen. Sí és cert, que alguns, que no tenen càrregues familiars, ens han demanat de col·laborar un temps més llarg amb la comunitat, després de la seva estada, i els hem acceptat. Perquè, la veritat, després de passar-se tres mesos entre nosaltres, haver-los d'acomiar a la porta... això ens trencava el cor. Així que vam acabar llogant dos pisos per poder donar un

sostre a gent que era de fiar, que no tinguessin problemes de drogues, d'alcoholisme... i hem acabat posant-los en contacte amb altres entitats que treballen en xarxes de pisos d'acollida.

A la botiga de roba d'Emaús, tot parlant i fent unes fotografies, la Rosa manifesta que és molt important que quedi constància de que el projecte que realitzen des de la comunitat, es pot dur a terme perquè hi ha molta gent que hi col·labora amb compromís, de diferents formes i des de diverses vessants: la gent que ens dona les coses, les que les venen a comprar, el bisbat que ens deixa els locals pel Rastre, les carmelites Tereses que ens varen oferir la casa on vivim, els voluntaris que no es cansen d'ajudar i ajudar-nos. **“Podem donar perquè ens donen”**. ■

EMAÚS

“Un lloc de Palestina, on una vegada, els desesperats van trobar una nova alegria”.

L'abbé Pierre, Henri Groués, nascut a Lió (França) el 1912, era fill d'un ric comerciant que va renunciar a la seva herència per ordenar-se sacerdot en el 1938. Era vicari de la catedral de Grenoble quan va haver-hi la invasió de Polònia per part dels nazis. Va conèixer Licien Cutaz, sindicalista integrada en la resistència francesa i que més tard serà co-fundadora d'Emaús. En aquell temps van dedicar molts esforços per amagar i portar a Suïssa a molts jueus i persones perseguides pels nazis.

Acabada la guerra mundial, es va desplaçar fins a París on va ser elegit diputat (1947 - 1951). En una vivenda mig enrunada va iniciar la primera comunitat Emaús, l'any 1949 després d'atendre un home que havia intentat suïcidar-se i que es va convertir en el seu principal col·laborador.

Quan va deixar el parlament i, per iniciativa d'un dels seus companys que feia de drapaire, ells mateixos es van convertir en drapaires per donar forma i adquirir recursos en l'ajuda a persones i famílies molt desprotegides i desfavorides.

El 1954, es va produir l'anomenada “insurrecció de la bondat” arrel de la gran tasca que l'abbé Pierre va fer per a conscienciar els ciutadans i polítics francesos tot denunciant la greu situació de persones sense sostre

que van morir de fred aquell hivern. Va aconseguir una ràpida mobilització i recolzament.

A partir d'aquest moment la tasca d'aquest home singular es va anar estenent arreu del món defensant, allà on fos necessari, els drets humans fonamentals i mantenint sempre el doble objectiu de l'acció quotidiana juntament amb els més indefensos, exclosos de la societat i la lluita contra les causes de la misèria. ***“La vida és un temps donat a la llibertat perquè, si volem, aprenem a estimar”***. Paraules de l'abbé Pierre que va demostrar el seu compromís social i cristià compartint la vida amb els més desfavorits, donant-se plenament al treball amb els marginats, i retornant-los la dignitat i l'esperança. Va morir el 22 de gener del 2007. En el seu traspàs, un dels seus seguidors va dir ***“la seva lluita és la de tots els temps, la lluita contra les injustícies, la desigualtat i el malbaratament”***.

L'any 2000 va néixer la Fundació Abbé Pierre que té com a finalitat donar a conèixer la persona, el pensament i l'obra de l'abbé Pierre, en la seva vessant de compromís per a la construcció d'una societat més justa, més lliure i solidària. En l'actualitat, el moviment Emaús, fidel al seu fundador es troba present en uns 40 països amb 450 centres actius.

De cinema i gats perses empresonats

Muriel Giménez
Periodista

La llibertat d'expressió és un dret fonamental que ben segurament perdem si tenim la desgràcia de viure en una dictadura. Alguns de nosaltres en som uns experts, després de 40 anys intentant sortejar la censura del Franquisme en aquells espais on s'hi volien expressar idees, experiències o pensament. No obstant, sortosament, en les darreres dècades ja podem parlar pràcticament de tot. La premsa està plena de notícies sense limitacions; anàlisi, denúncies i investigacions en profunditat dels draps més bruts; la literatura ofereix els relats més diversos o retrata els personatges públics més sòrdids sense pudor ni censura; i el cinema pot tractar qualsevol tema, mostrar qualsevol món i a través de les seves històries descriure situacions de manera més clara i directa, gràcies, en part, a les llicències que permet la ficció. Però, per desgràcia, aquesta llibertat no existeix a tot arreu.

Vam acabar el 2010 amb la trista notícia de la condemna al cineasta Jafar Panahi a sis anys de presó i vint anys de inhabilitació, en què té prohibit escriure, fer cine, viatjar a l'estranger o parlar amb els mitjans de comunicació. Ell és només un exemple, el més sonat, l'últim, de coacció a la llibertat d'expressió d'un cineasta: reprimat com a artista que s'expressa a través de la seva creació, en aquest cas del cinema, i oprimat com a comunicador que vol assenyalar aquells aspectes injustos de la realitat que, com tants altres creadors d'arreu del món, ha convertit en protagonistes absoluts del seu cinema.

Panahi veu en l'art un espai ideal per retratar, analitzar o explicar el món. Tal i com va assegurar en el seu judici "jutjar-me a mi és jutjar tot el cinema compromès, social i humanitari iranià; aquell cinema que té la intenció de situar-se per sobre del bé i del mal, aquell cinema que no jutja i que no es posa al servei del poder i del diner, sinó que fa el possible per donar una imatge realista de la societat".

La llibertat de Panahi

El cineasta iranià representa una amenaça pel règim per la seva veu crítica amb el funcionament de l'actual República Islàmica de l'Iran, però no des d'una posició explícitament política. I és que malgrat ser partidari confés del líder

de l'oposició al govern, Mir Hosein Musavi, que posa en dubte els resultats de les eleccions del 2009, Panahi es proclama més com a cineasta social que opta per la defensa dels drets dels altres, de la diferència, del respecte mutu i de la tolerància entre els ciutadans del seu país.

Potser per aquest motiu s'ha erigit com a un dels defensors dels drets humans a l'Iran. Unes vegades denuncia les abismals diferències socials, com es pot veure amb el repartidor de pizzes, ex recluta traumatitzat i rebutjat socialment, protagonista de *Crismon Gold / Talaye Sorgh* (2003), i altres defensa els drets de les dones, un col·lectiu que es troba en una situació molt delicada dins de l'Iran actual.

Els drets de la dona iraniana es tracten en l'obra més coneguda del cineasta: *El Círculo* (*Dayereh*), realitzada l'any 2000. A través del seguiment personal de tres dones, el film, amb el que va guanyar el Lleó d'Or al Festival de Cinema de Venècia d'aquell mateix any, denuncia la manera en què són tractades les dones iranianes al seu país, faltades de llibertat i a mercè de múltiples abusos. En ella s'expliquen totes les situacions d'injustícia, desigualtats, i "absurditats" que han de viure pel simple fet d'haver nascut dones en un món que els és imperativament hostil, condemnades a obeir ordres i desitjos dels homes i en algunes ocasions a representar rols d'esclava.

En aquesta mateixa línia es mou també Panahi a *Fuera de juego-Offside* (2006), a través de la còmica història d'una noia que vol anar a veure un partit de futbol, però que, per anar-hi, ja que és un espectacle prohibit a les dones, no té més remei que disfressar-se d'home. En ser enxampada pels guardes és retinguda

conjuntament amb altres dones que com ella també s'han disfressat. De lluny, aquestes fanàtiques del futbol escolten els crits i xiulets de l'emocionant partit que els hi ha estat vetat.

Altres gats perses

Panahi ha servit d'exemple a molts altres cineastes del seu país que s'han enfrontat a la censura del règim o simplement han buscat maneres de saltar-se-la, obligats a refugiar-se fora del país en múltiples ocasions.

El cas més recent és el del director Bahman Ghobadi, actualment exiliat de l'Iran, i la seva reconeguda pel·lícula *Nadie sabe nada de gatos persas* (2009), que des d'un punt de vista menys dramàtic i més modern, encara que seria més encertat dir "més occidental" en termes de narrativa, banyada per imatges de videoclip, denuncia el "silenci cultural" imposat després de l'arribada al poder de Mahmoud Ahmadinejad al 2003.

La pel·lícula se centra en la rica escena musical de Teheran en un país en què es persegueix qualsevol música no religiosa i on les dones no poden cantar, excepte en cors, doncs les seves veus poden excitar i suscitar emocions immorals. Amb un estil semi documental, Ghobadi segueix a dos joves músics i al seu representant per l'escena *underground* (literalment parlant, doncs han d'amagar-se a soterranis per poder tocar d'amagatotis la seva música) a la recerca de músics per completar reals de pop rock iranià censurades pel règim.

Ghobadi, d'origen kurd, també és conegut per la dura *Las tortugas tambien vuelan* (2004) i per *Media luna* (2006), guanyadora al Festival de San Sebastian d'aquell mateix any, que se centra en Mamo, un vella glòria de la música que rep el permís per cantar al Kurdistan iraquiana, però que per fer-ho necessita l'ajuda de músics i d'un grup de dones cantants, exiliades de l'Iran a les muntanyes frontereres perquè en el seu país són perseguides per cantar davant dels homes.

Saltar-se la censura o refugiar-se

Com Ghobadi, que va tenir grans dificultats per aconseguir els permisos per gravar *Nadie sabe nada de gatos persas*, enfrontant-se fins i tot a amenaces, els directors iranianos han hagut de fer mans i mànigues per saltar-se la censura i filmar, produir, o projectar al seu país.

El famós Abbas Kiarostami té un munt d'obres fetes al seu país, com *Detrás de los olivos* (1994), *El sabor de la cereza* (1997), o *El viento nos llevará* (1999), que precisament extreu el títol del poema d'una popular poetessa feminista iraniana, Farough Farrukhzad, o *Ten* (2002) sobre una dona taxista i les seves converses amb deu passatgers. Algunes vegades, el seu cinema ha estat qualificat per Occident de lent en termes narratius pel seu inusual ús de la poètica i l'al·legorisme per parlar de la humanitat, la societat i en menys mesura, de política.

Aficionat també als documentals, el més conegut dels quals va ser un encàrrec de l'ONU, *ABC Àfrica* (2000), sobre la incidència de la Sida a Uganda, Kiarostami ha estrenat fa pocs mesos la seva última obra, *Copia certificada* (2010), la seva pel·lícula de ficció més comercial, interpretada per actors europeus i la primera en ser rodada fora d'Iran, on ha estat precisament prohibida.

Qui també ha fet cinema al seu país i ha aconseguit saltar-se la censura ha estat Mohsen Makhmalbaf. La seva pel·lícula més coneguda, *Kandahar* (2001), està centrada en la repressió talibana a l'Estat veí, Afganistan, amb terribles conseqüències per a la dona (potser una bona metàfora del que va significar la revolució islàmica pels drets humans al seu país). D'ell és també el film *El alfabeto afgano* (2002), un documental que va aconseguir canviar la llei educativa a favor dels nens refugiats afganesos durant la presidència de Khatami i la guerra dels Estats Units contra els talibans.

Actualment Makhmalbaf, que ha creat una escola pràcticament familiar de cineastes (la seva filla Hana Makhmalbaf va dirigir *Buda explotó por vergüenza* al 2007), porta uns cinc anys fora del país fugint de la creixent censura i el fonamentalisme religiós, i ha

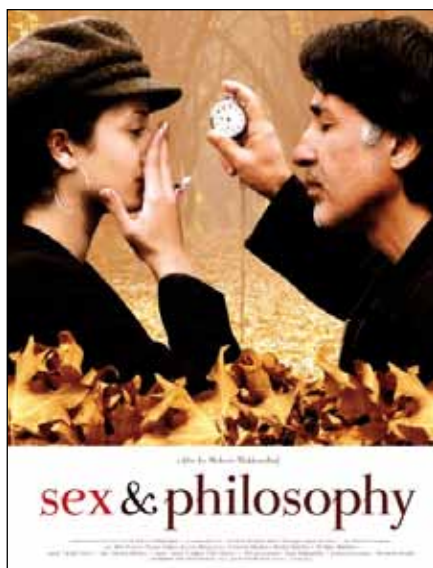
pogut filmar *Sex and philosophy* (2005) i *Scream of the ants* (2006), dues obres que han significat un gran escàndol pel règim iranià

Peraltrabanda, Marjane Satrapi, malgrat no ser cineasta, és un altre cas d'artista iranià que, des de fora del seu país, ha pogut explicar el retrocés socio-cultural que va significar per molts compatriotes la revolució dels aiatol·làs i el seu fanatisme religiós. Originàriament ho va fer en la seva obra *Persépolis*, emblemàtic còmic que al 2007 va convertir-se en pel·lícula d'animació. La seva famosa història autobiogràfica és ideal per conèixer què va significar la revolució islàmica de l'Iran per la població (empresonaments polítics, prohibició de la música, etc), i molt especialment per la dona, obligada a tapar-se amb el vel i a assumir unes noves i repressores normes de conducta social i moral.

Però mentre Kiarostami o Makhmalbaf han tingut la sort de sortir del país i salvar-se de la repressió del règim iranià, altres directors són a la presó pel seu art. Mohammad Rasulof, l'autor de *Praderas blancas* (2009) va ser condemnat conjuntament amb Panahi; i l'autor de *El príncipe persa* (2005) i *Banderas en el Castillo de Kaveh* (2009), Mohammad Nurizad, es troba empresonat des de fa tres anys acusat d'insultar i fer propaganda contra el règim, i actualment està en estat crític per seguir en vaga de fam.

El més curiós de tot és que la majoria d'aquests artistes iranians van ser dels que van lluitar contra el règim dictatorial del Sha Mohammad Reza Palevi i ara es veuen oprimits per els "revolucionaris" que van acabar per forçar el canvi. Un canvi cap a altres maneres de repressió. En el seu al·legat final, Panahi va assegurar que l'havien jutjat per la seva forma de veure les coses, i va considerar que "fer que els artistes siguin improductius és sinònim de destrucció de totes les formes de pensament i creativitat (...) És donar el missatge que 'qui no pensi com jo, se'n penedirà'". ■

Creiem necessari informar-vos de les decisions que darrerament hem hagut de prendre respecte a la nostra biblioteca-servei de documentació.

Tothom veu clar que una entitat com la nostra necessita abundant i escollit material d'estudi, tant pel que fa a llibres i revistes com a documents i materials pedagògics.

Per això, des de l'inici de la Lliga, l'any 1977, i sobretot quan vam tenir un petit local a l'edifici de La Cooperativa, hem anat recopilant ordenadament, i posant al servei de la ciutadania, tots els llibres, revistes, estudis, manifestos, etc. que ens han anat arribant o que hem comprat.

I sempre, naturalment, ho hem posat directament al servei dels estudiosos i inquiets, procurant assessorar-los en les seves consultes i recerques.

En els primers anys, dintre de les petites dimensions que tenia aquesta secció de la Lliga, el servei era força utilitzat. Cal tenir en compte que no n'hi havia cap altre a la comarca tan especialitzat en temes internacionals i de Tercer Món. Les possibilitats però no eren tantes com el que ens calia i se'ns demanava. Entitats com la nostra, sempre van una mica coixejant, tot i posar-hi molta militància.

Quan l'ajuntament ens va cedir el local on som ara, va semblar que les seves dimensions ens permetien instal·lar-hi una Biblioteca de les característiques que demanava la creixent demanda. Hi vam dedicar una àmplia sala de dipòsit i una altra amb taules més o menys espaioses per al treball de les persones que consultaven els materials.

En els últims deu o quinze anys les activitats de la Lliga han anat creixent. I ens en felicitem. Però, conseqüentment, l'espai destinat a Biblioteca aviat va quedar sobreutilitzat. A més, l'electrònica feia la seva accelerada aparició, i es necessitaven aparells i mobles adients, i una dedicació de moltes hores de personal especialitzat. O sigui, que ja no era una qüestió d'espai i prou. Ens encaràvem a un nou enfocament. I més pressupostos, més necessitat de subvencions,... el típic malson de moltes ONGs.

Cal tenir en compte altres factors. Per una banda, les persones estudioses van entrar també a emprar els nous mitjans, cosa que demanava una altra orientació del servei, amb un tipus d'horari, connexions, persones i

espais diferents als que es tenia fins llavors. També, més possibilitats de subscripcions a revistes, de transmissió dels materials pedagògics, etc. I en altres indrets de la comarca havien començat a aparèixer serveis semblants, amb els mitjans ja modernitzats i ben finançats.

Tot plegat explica que les consultes al nostre local van anar baixant ràpidament, sobretot, creiem, pel fet de no disposar d'espais amplis, adaptats materialment als diversos tipus de consultes, i de personal amb la dedicació adient. En definitiva, que si volíem salvar aquest servei necessitàvem donar-li un canvi qualitatiu molt gran la qual cosa suposava un nou i substancial pressupost econòmic.

No cal dir que buscàrem, preguntàrem, demanàrem, sol·licitàrem, tot tipus d'ajut i de col·laboració. Una rere l'altra, totes les oportunitats que semblava que apareixien, s'anaven fonent. Serà que la nostra ciutat no dona per tant.

De sobte, quedava un camí. Poc satisfactori però, ben oportú. I es que, fa cosa de dos anys, la Confederació d'ONG per la Pau, els Drets Humans i el Desenvolupament es va establir en un local al centre de Barcelona, assignant en ell un bon espai per a una biblioteca-servei de documentació amb les característiques que nosaltres havíem somniat. Així doncs, va aparèixer la possibilitat d'incorporar la nostra biblioteca a aquella que es troba encara en el període de creació i instal·lació, però que avança segura.

La coordinació ben reglamentada de les dues institucions ha estat un treball laboriós. Però, què hi farem!, el que calia era no perdre aquest patrimoni de la Lliga. Després de diverses converses, pluges d'idees, estudis legals i moltes gestions, es va decidir, per part de la nostra junta directiva i la de la Confederació realitzar, en forma ben legalment i estatuàriament fixada, la fusió de les dues biblioteques.

Què hi queda al nostre local de ca l'Estruch? Això: Tot el material estrictament necessari pel treball de recerca dels diversos equips d'estudi, solidaritat i sensibilització que componen actualment la Lliga. I aquest material segueix estant a disposició de qualsevol soci o persona que vulgui consultar-lo, amb l'ajut de les persones que estan al front dels esmentats equips. La inquietud fonamental, per tant, segueix intacta. ■

Activitats i informacions de la Lliga

Commemoració Dia Internacionals dels Drets Humans

Durant la celebració del Dia dels Drets Humans del 2010, la Lliga ha tractat un dels conflictes oblidats ja treballats per l'entitat: el Kurdistan. El passat 10 de desembre va tenir lloc la conferència "Kurdistan: el país prohibit" a càrrec de Quim Arrufat. En el marc de la commemoració, també es va organitzar l'espectacle teatral "Zapatos Humanos" de la mà de la Cia. La Màscara. ■

Commemoració Dia Internacional del Migrant 13 desembre 2010

Uns dies abans del 18 de desembre, Dia Internacional del Migrant, va tenir lloc a la seu de l'SCAI la xerrada a dues veus sobre com els mitjans de comunicació tracten informativament el tema de la immigració, quina visió i idees transmeten i com la seva percepció incideix en les actituds de la població autòctona i repercuteix això en la vida quotidiana de l'immigrant. Hi van participar en Xavier Giró, Director de l'Observatori de la Cobertura de Conflictes, Universitat Autònoma de Barcelona i Anuar Ortega, ciutadà de Sabadell d'origen colombià. ■

Presentació del documental "Blood in the mobile"

El passat 17 febrer, la Xarxa d'entitats per la República Democràtica del Congo, on la Lliga hi participa activament, va organitzar la projecció del documental "Blood in the mobile" als Cinemes Verdi de Barcelona, amb una gran afluència de públic. El documental denuncia les implicacions de grans empreses, com Nokia, en el foment de la guerra al país africà i el negoci brut del coltan, la riquesa mineral del país que l'ha dut a patir una guerra de més de 15 anys, en la que es calcula que han mort més 5 milions de persones. ■

Finalització de l'estudi Sabadell, informe de la Immigració 2010

Aquest últim mes de Febrer s'ha enllestit el darrer projecte de recerca de l'OIS "Sabadell, informe de la Immigració 2010". Aquesta investigació d'àmbit local, analitza les condicions de vida de la població immigrant a Sabadell en l'actual context de crisi econòmica. S'analitzen, de manera quantitativa i qualitativa, diferents àmbits socials atenent els canvis produïts des del primer estudi realitzat a cavall de l'any 2005 i 2006. Es té previst organitzar un acte públic per donar a conèixer els principals resultats i conclusions i fer disponible l'informe gratuïtament i en accés lliure a través de la web de l'OIS.

Curs Indígenes en l'actualitat i model econòmic global

Del 22 de març fins el 7 d'abril es realitza el curs "Indígenes en l'actualitat i model econòmic global", organitzat per la campanya Pobles Indígenes de la Lliga, juntament amb CEAM, Món 3 i la Fundació Solidaritat UB, amb el suport de la Universitat de Barcelona i la Diputació de Barcelona. El curs pretén donar coneixements sobre la situació dels pobles indígenes amazònics tot relacionant-ho amb el model econòmic globalitzat imperant. Destacant també els moviments socials en defensa dels drets dels pobles indígenes i les possibles alternatives i eines per la incidència política. ■

Cicle Llibertat de premsa i expressió

El dia 16 de març arrenca el cicle de conferències sobre la llibertat de premsa i expressió, que tindrà fins a 4 sessions i s'allargarà fins el 28 d'abril, data propera al Dia Internacional de la llibertat de premsa. En aquest cicle hi participen Martxelo Otamendi, exdirector del diari Egunkaria, Salem Zenia, escriptor argelià exiliat, Simona Levi, activista per la llibertat a la xarxa, i Mª Dolors Massana, presidenta de Reporters sense Fronteres. ■

Nova cara a l'exposició Pobles Indígenes, quan la terra camina

La campanya Indígenes, "quan la terra camina" ha renovat la seva exposició itinerant i ha començat ja a moure's pel territori català. En els propers mesos visitarà diversos municipis catalans; el proper serà Santa Coloma de Farners. ■

La Lliga és ja present a Facebook!

En els darrers mesos la Lliga ha començat a ser més activa i interactiva a Internet i ja disposem d'un espai a Facebook, la xarxa social més popular del moment. A partir d'ara, també usarem aquest canal per fer saber les nostres accions i activitats, i establir contacte directe amb les persones que ho desitgen. ■

Autora: Paula Arias. IES Ferran Casablanques de Sabadell
Concurs de contraportades 2010 per la revista Papers
Motiu del concurs: Les amenaces dels pobles indígenes de l'amazònia